

Metoch.
252
* f. 277^v.

MARCI EPHESII ARGUMENTA DECEM ADVERSUS
IGNEM PURGATORIUM.

SYLLOGISMI DECEM, QUIBUS OSTENDI-
TUR PURGATORIUM IGNEM NON ESSE.

1. Qui Dei gloriam vident, alius alio perfectius videt, illeque perfectius videt, qui magis fuerit purgatus. Quod autem quispiam magis purgatus sit, eo ipso infertur aliud minus purgatum esse, eum scilicet qui minus visione fruatur: nam si res maior maiori, etiam minor minori consequens est. Quo sit ut qui aliquas, leves tamen culpas secum trahit, Deum et ipse videat, quin purgatorio indigeat igne, cuius locum supplet Dei misericordia secundum peritissimum rerum divinarum Dionysium asserentem^{b)} « iis, qui sancte vixerint, pro « cuiusque meritis divinam clarissimamque « vitam ab aequissimis istis lancibus retribui, « divina nimirum clementia pro bonitate sua « maculas ex humana fragilitate contractas « dissimulante, quod nemo, ut sacra eloquia « tradunt, mundus sit a sorde ».

2. Item, si quae secundum unum quid et idem eadem sunt invicem, ea secundum illud nihil inter se different; quae autem inter se secundum aliquid minime differunt, neque secundum illam, qua eadem sunt, efficiantiam inter se different, ac propterea neque finis illi efficientiae propositus alius et alius erit, sed unus et idem. Atqui illi quidem purgandi efficientiae, quae tum in aversione a peccato tum in conversione ad virtutem huiusque exercitatione consistit, Dei visio respondet. Sed purum inter et purum nihil est discriminis. Quod si omnes, qui spreto peccato multa opera bona perficerint, vel nihil boni egerint, morte praeventi, obierint tamen cum recta vo-

ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ ΔΕΚΑ ΔΕΙΚΝΥΝΤΕΣ ΌΤΙ
ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΗΨΡ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΝ.

α^a). Τῶν τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν δρώντων ἔτερος ἔτερον τελεώτερον ὅρᾳ, τελεώτερον δὲ ὅρᾳ δι μᾶλλον κεκαθαρμένος· τὸ δὲ μᾶλλον κεκαθάρθαι τὸν ἥττον κεκαθαρμένον εἰσάγει, ὅστις οὖν ἐστιν δ ἥττον τῆς θεωρίας ἀπολαύων· εἰ γάρ τῷ μᾶλλον ἐπεται τὸ μᾶλλον, καὶ τῷ ἥττον τὸ ἥττον. ¹Ωστε καὶ δ ἐπισυρόμενος μέν τινα μικρὰ δὲ ὄμιλος ἀμαρτήματα, δρᾷ καὶ αὐτὸς τὸν Θεὸν ἀνευ τοῦ καθαρτηρίου ἐπιδεηθῆναι πυρός, ἀντὶ τούτου τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀρχούσης κατὰ τὸν τὰ θεῖα πολὺν Διονύσιον « τοῖς « δσίων βιώσασιν ἀντιδόσομαι » λέγοντες « τὴν « φροντάτην καὶ θείαν ζωὴν κατ' ἀξίαν ὑπὸ τῶν « δικαιοτάτων ζυγῶν παρορίσης ἀγαθότητι τῆς ¹ « θεργικῆς φιλανθρωπίας τὰς ἐγγενομένας αὐτοῖς ἔξ « ἀνθρωπίνης ἀσθενείας κηλίδας, ἐπείπερ οὐδείς, ὡς « τὰ λόγια <φησι>, καθαρὸς ἀπὸ ἁβροῦ ».

β^a). Ετι εἴ τινα κατά τι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ταῦτά εἰσιν ἀλλήλοις, οὐδὲν ἀλλήλων κατ' ἔκεινο διοίσουσιν. ² ἀ δὲ ἀλλήλων κατά τι οὐ διαφέρουσιν, οὐδὲ κατὰ τὸν καθ' ὅ εἰσι ταῦτα ἐνέργειαν ἀλλήλων διοίσουσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τὸ ἀντικείμενον τέλος τῇ ἐνεργείᾳ ἔκεινη ἔτερον καὶ ἔτερον ἐσται, ἀλλ' ἐν καὶ αὐτό. Άλλὰ τῇ μὲν ἀπὸ τῆς καθαρότητος ἐνεργείᾳ τῇ ἀπὸ ² τε τῆς τῆς ἀμαρτίας ἀποστροφῆς καὶ τῆς πρὸς <τὴν> ἀρετὴν ἐπιστροφῆς τε καὶ ἐργασίας συνισταμένη ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία ἀντίκειται· καθαρὸς δὲ καθαροῦ οὐδὲν διαφέρει· εἰ δὴ δοῖ τὴν ἀμαρτίαν μισήσαντες, δράσαντες δὲ καὶ τὰ πλείω ἀγαθά, ἡ ³ μηδὲν δράσαντες, οὐ συγχωρήσαντος τοῦ θανάτου, θνόντες δ' ὄμιλος μετὰ θελήσεως ἀγαθῆς, διὰ τοῦ καθαρτηρίου καθαίρονται, αὐτοὶ τε πάντες, ἡ κεκα-

a) M — codex Metochii Sancti Sepulcri 252, f. 277^v-278 v°. — b) P. G., t. 3, c. 561 D.

Οαρμένοι ἡ καθαροί, διοίσουσιν ἀλλήλων οὐδέν, οὔτε μὴν τῶν ἀποιγομένων τοῦ βίου σὺν ἀγαθῇ τε θελήσει καὶ δράσει τῶν ἀγαθῶν· θελήσεως μὲν γὰρ εὐθύτητος ἔνεκα εἰσὶν οἱ αὐτοί· πρὸς δὲ ἀπὸ τῶν 5 πράξεων ἐλλιπές, ἡ διὰ τοῦ παροδικοῦ πυρὸς παραλημβάνεται κάθαρσις· λείπεται δὲ μηδὲ κατὰ τὴν τοῦτο ἐνέργειαν, οὔτε <κατὰ> τὸ ταύτη ἀντικείμενον τέλος διαφέρειν τοὺς μακαρίους ἀλλήλων οὐδέν, ἀλλὰ τὴν τε ἐνέργειαν αὐτῶν ἡ καθαρῶν τὴν αὐτὴν 10 εἶναι, ἐπίσης τε ὅμοιών ἐρικέσθαι τοῦ αὐτοῦ τέλους. Ἐπίσης ἄρα τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ δόξαν δύκονται πάντες. Ἀλλὰ τούναντίον τῇ ἑκκλησίᾳ δοκεῖ, πολλὰς μονὰς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ τιμεμένῃ θεωρίᾳ, τάξεων τε καὶ βαθμῶν εἰσαγούσῃ διαφορότητα.

15 γ). Ἐτι ἐν ταῖς κεκκαθαρμέναις ψυχαῖς οὐκ ἀν ἔτι τὸ κακὸν θεωρεῖται, δι' ὃ τοῦ πυρὸς ἐδέήσε· τὴν γὰρ κάθαρσιν ἀνάγκη τέλος ἔχειν τὴν τοῦ κακοῦ ἀπαλλαγῆν· τὸ δὲ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀντικείνεται ὡς στέρησις καὶ τὸ εἶδος. Ἀλλ' ἐν δοσίσι μηδέν τι 20 θεωρεῖται τῆς στερήσεως, τέλειον ἐν τούτοις ἀνάγκη τὸ εἶδος εἶναι, διὰ τὸ τὸ ἀτελὲς μὴ συμβαίνειν ἡ κατὰ τὴν στέρησιν. Ἡ ψυχὴ ἄρα καθαρθεῖσα τέλειον ἔχει τὸ ἀγαθόν, διπέρ ἡ μακαριότης ἀπαιτεῖ. Ἀλλ' εἰ πλείω τελεία ἐν τῷ αὐτῷ εἰδένειν, οὐ διοίσουσιν 25 ἀλλήλων ἐν τῷ ἀγαθῷ ἡ κατὰ τὸν ἀριθμόν· καὶ ἐπεὶ τὸ ἀντικείμενον τέλος, διπέρ ἐστιν ἡ μακαριότης, οὐ δέδοται, εἰ μὴ κατὰ τὸν λόγον τῆς καθαρότητος, συμβαίνει πάσας τὰς τῶν μακαρίων ψυχὰς ἐν τῇ αὐτῇ θεωρίᾳ^{a)} τοῦ Θεοῦ εἶναι, διπέρ ἐστιν ἡ μακαριότης. Τοῦτο δέ ἐστι ψεῦδος φῆσι γὰρ ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις πολλὰς μονὰς παρὰ τῇ τοῦ Πατρὸς εἶναι οἰκιά· διπέρ οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀγίων, οἵς οὐκ ἀξιούσι τοις εἰναι, τὴν διαφορὰν τῆς μακαρίας ἔλεινης ζωῆς σημαίνειν ὑπέλαθον. Τὸ ἐπόμενον ἄρα.

30 δ). Ἐτι ἡ τῆς ἀμαρτίας ἀποστροφὴ ἐπιστροφὴ ἐστι πρὸς Θεὸν καὶ ἀγάπη τῆς ἀρετῆς, δι' ἣς ἀνιψεν πρὸς Θεόν. Ἀλλ' εἰ μὲν τῇς θελήσεως τεταγμένης καὶ ἡ τῶν ἀρετῶν ἐργασία προσγένοιτο, τὸ ἐλεῖπον οὐδέν· εἰ δὲ ἡ μὲν ἔχει τὸ ἀπιστοτον, ἡ δὲ τῶν 35 ἀρετῶν ἐργασία τῇ τομῇ κινδύνῳ τοῦ θανάτου, τὸ ταύτης τῆς ψυχῆς διαφέρον ἔχεινης τῆς ψυχῆς τῆς ἔχούσης ἀμφότερα οὐκ ἔστιν ἔτερον, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐλεῖπεσθαι ταύτης κατὰ τὰς πράξεις, τὰς κατ'

luntate, per purgatorium purgentur, hi omnes, sive purgati fuerint, sive puri, a se invicem nihil differunt, neque ab iis quidem qui ex vita decesserint et cum recta voluntate et cum virtutum exercitatione: nam quod ad voluntatis rectitudinem attinet, iidem sunt; quod vero actibus defuit, per transitorii ignis purgationem suppletur, reliquum plane est, ut nec quoad ipsorum efficientiam nec quoad finem illi propositum vita functi inter se differant, verum eandem illi, quatenus puri sunt, efficientiam habeant, atque uno et eodem modo eundem finem consequantur. Aequa igitur sorte Dei gloriam videbunt omnes. Verum enim vero contrarium tenet Ecclesia, multas mansiones ponendo in Dei contemplatione^{b)}, ex quibus ordinum graduumque oritur diversitas.

3. Item in animabus purgatis malum illud propter quod igne opus fuit, non amplius consideratur, quippe quod purgatio necessario efficiat liberationem a malo. Sed malum et bonum sibi invicem opponuntur ut privatio et forma. In quibus autem nihil privationis consideratur, in iis perfecta forma habeatur oportet, cum imperfectio non proveniat nisi ex privatione. Ergo anima purgata perfectum consequetur bonum, prout exigit beatitudinis ratio. Sed si multa occurrant perfecta in eadem specie, ea inter se in bono non different nisi iuxta numerum; et quia finis propositus, id est beatitudo, non datur nisi pro purgationis ratione, sequitur omnes defunctorum animas Dei visionis, in qua beatitudo consistit, aequae participes esse. Id autem falsum est: Dominus * f. 278.

enim dicit in evangeliis multas esse in domo Patris mansiones^{b)}. Quibus verbis sancti haud pauci, quorum testimonii fidem negare non decet, beatae illius vitae gradus significari censuerunt. Consequitur ergo.

4. Item aversio a peccato conversio est ad Deum virtutisque studium qua ad Deum ascendimus. Sed si voluntatis rectitudini etiam virtutis exercitatio accedit, iam nihil deest. Si vero voluntas immunis sit a lapsu, virtutum autem exercitationem mors praecidendo cohibuerit, eiusmodi anima nullo alio discrimine ab illa anima, cui utraque suppetiverint, secernit, quam quod exercitationes, virtutis sci-

a) Ioan. xiv, 2. — b) Ibid.

licet, ei defuerint. Si igitur isto modo beatitudinis citra quamlibet poenam et ipsa compos reddatur, plane necesse est, ut non iisdem atque perfectae praemiis donetur, atque ita mansionum diversitas omnino salvatur; sin autem eo quod quidpiam defuerit, cruciatur ac per purgatorium transeat, tandem aliquando perfectae par omnino redderetur, suppicio supplente quantum defuit, atque hoc pacto omnes aequaliter Deum videbunt, quod ut inconveniens rejectum est.

5. Item ad consequendam beatitudinem requiritur tum voluntatis rectitudo, qua proprie fertur in bonum universale, tum ea quae elicit opera bona ac mercede digna. Sed tum voluntatis tum operum exercitatio hac vita necessario includitur, prout vos quoque arbitramini: nam animarum, quae in purgatorio detinentur, voluntatem immutabilem esse asseritis. Atqui ubi nullus voluntatis motus in nullam omnino rem fertur, ibi quoque aliis alio dignior nequaquam habetur. Ergo animae, licet purgatorio igne non fuerint purgatae, non minus dignae sunt Dei visione, modo ut cum recta voluntate migraverint, quae ad beatitudinem principaliter ac potissime requiritur. Etenim si per purgatorium voluntas ex prava recta non reddatur ac voluntatis rectitudo requiratur ad beatitudinem, nihil igitur ad eam confert purgatorium. Atqui quod nullum omnino effectum habet, frustra ponitur; sed nihil omnino frustra Deus facit. Non ergo.

6. Item aeterni supplicii aequitas in hoc maxime ostenditur, quod immutabilem habeant ii qui peccarunt pravam voluntatem: nam voluntati perpetuo pravae perpetua etiam debetur poena. Ac vicissim eodem plane modo si is qui immutabilis in patrando malo perpetuo manet, perpetua poena punitur; qui non perpetuo castigatur, is neque immutabilem voluntatem habebit. Nam qui immutabilem eandem habuerit, si in malo quidem, aeternae poenae servatur; sin in bono, quid suppicio ei opus est, cui corona debentur? Atqui eos, qui eiusmodi igne purgantur, voluntatem immutabilem habere vos ipsi contenditis. Non ergo igne purgantur.

* f. 278 *. 7. Item rectae voluntatis immutabilitatem sequitur impeccabilitas in homine: nam si

ἀρετὴν δηλονότι. Εἰ μὲν οὖν οὕτως ἄνευ κολάσεως τῆς μακαριότητος καὶ αὐτῇ γένοιτο ἀν ἐπιτυχίῃς, ἀναγκαῖον μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιωθῆναι, διν καὶ αἱ τέλειαι, καὶ οὕτως αἱ διάφοροι μοναὶ σχοῖνες ἀν τὴν ἀνάγκην· εἰ <δὲ> διὰ τὸ ἐκλεοιπέναι, διὰ τοῦτο κολάζεται, καὶ δὴ τοῦ καθαρτήριου δίεισιν, ισάζοιτο ἀν ποτε τῇ τελείᾳ, ἀντισηκαθέντος δὴ τῆς κολάσεως τοῦ ἔλλειμπατος, καὶ οὕτως ἐπίσης ἀπαντες τὸν Θέον ὅψονται· ὥπερ δις ἀτοπον ἀπελήλαται.

Ἔτοι. *Ετι πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς μακαριότητος ζητεῖται η τῆς θελήσεως εὐδύτης, ἡς ἴδιον ἀντικείμενον τὸ καθόλου ἀγαθόν, αἱ τε ταύτης ἐπόμεναι ἀγαθαὶ πρᾶξεις καὶ ἔμμισθοι· ἀλλ’ ἡ τε τῆς θελήσεως κίνησις, ἡ τε τῶν πρᾶξεων ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ παρόντι συγχέ-
κλεισται βίη· τοῦτο δὲ δοκεῖ καὶ ὑμῖν καὶ τῶν ἐν τῷ καθαρτήρῳ γάρ κακτεγχημένων τὴν θέλησιν ἀκίνητον εἶναι φατέ. Ἀλλ’ εἰ μηδεμίᾳ θελήσεως κίνησις ἐπ’ οὐδέτερα, οὐδὲν μᾶλλον δ τοιοῦτος ἀξιώτερος τοῦ ἐτέρου· καὶ μὴ καθαρθεῖσαι ἄρα αἱ ψυχαὶ τῷ καθαρ-
τήριῳ, οὐδὲν μᾶλλον ἐξιώτεραι τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας εἰσίν, αἱ γε μετὰ θελήσεως ἀγαθῆς ἀπιοῦσαι, ητοις ἀρχοειδῶς ζητεῖται καὶ μάλιστα πρὸς τὴν μακαριό-
τητα. Εἰ γάρ τὸ μὲν καθαρτήριον οὐ ποιεῖ ἐκ πονηρᾶς τὴν θέλησιν ἀγαθήν, η δὲ τῆς θελήσεως εὐδύτης ζητεῖται πρὸς τὴν μακαριότητα, πρὸς ταύτην ἄρα οὐδὲν συνεισφίρει τὸ καθαρτήριον· οὐ δὲ οὐδὲν ἀπο-
τελεσμα γίνεται μάτην· μάτην ἄρα ποιεῖ ὁ Θεὸς οὐδὲ ἐν. Οὐκ ἄρα.

Ἔτοι. *Ετι η τῆς αἰώνιου κολάσεως δικαιοσύνη κατὰ τοῦτο μάλιστα δείκνυται, κατὰ τὸ ἀμετάβλη-
τον τῆς τῶν ἡμαρτηκότων ἀτάκτου θελήσεως· τῇ γάρ αἰδίως πονηρῷ θελήσει, καὶ αἰδίος ὀρείλεται δίκη· ὥσπερ καὶ τούναντίον, κατὰ τὸ ἀκόλουθον δή, εἰ δ τοῦ πονηροῦ ἀκίνητος αἰδίως αἰδίως δίκη κολάζεται, δὲ μὴ αἰδίως εὐθύνεται, οὐδὲ ἀμετά-
βλητον θελησιν ἔξει. Εἰ γάρ ἀμετάβλητον αὐτὴν ἔξει, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, αἰώνιῳ δίκῃ τηρεῖ-
ται· εἰ δὲ τὸ ἀγαθοῦ, τίς χρεία κολάσεως ἦ γε στεράνων προσήκει; Ἀλλὰ μὴν τοὺς τούτῳ καθαι-
ρομένους τῷ πυρὶ θέλησιν ἀμετάβλητον ἔχειν φατέ. Οὐκ ἄρα πυρὶ καθαίρονται.

Ἔτοι. *Ετι τῇ τῆς ἀγαθῆς βουλήσεως ἀμετάβλησία ἐπεται ἀναμαρτησίᾳ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ γάρ τοῦ

μὴ θέλειν τὰ κακὰ αἰτία ἡ ἀγάπη τῶν σγαθῶν καὶ δι σφρόδρος αὐτῶν ἔρως· οὐδὲ δὲ ἢν τις ἐρῆ, τούτου τούναντίον εἰκὸς ἀποστρέψεθαι· τὸ δὲ κακὸν τἀγαθῷ ἐναντίον, καὶ ἡ ἀμαρτία τῇ ἀρετῇ δι τῆς 5 ἀρετῆς ἄρα ἔρως διώκει τὴν ἀμαρτίαν. Εἴπε γάρ, φησίν, Ἐξαγορεύσω κατ' ἔμοῦ τὴν ἀμαρτίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὲ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου, καὶ Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀγορίας σου, ἵνα δικαιωθῆς. Ἀλλὰ τῶν ἐν καθαριτηρίῳ τὴν βούλησιν μὴ μεταβάλλεσθαι δύνασθαι λέγετε, ἀγαθὴν πάντως οὖσαν, καὶ οὕτω κολάζοιντ' ἀν οἱ ἀναμάρτητοι, καὶ μηδὲν ἐπιφερόμενοι κολάσεως ἀξιον.

7ος. Ἐτι ἡ βούλησις μεταβάλλεται εἰς κακίαν, μέγερις ἀν δὴ τῷ σώματι ἡ ψυχὴ ἡνικεύειν· ἀλλ' ἐπιγινομένης τῆς ἀπὸ τοῦ σώματος λύσεως, ἀν εὑρεθῆ βουλομένη, μένει τούτων ἀκίνητος, καὶ ἀθλοῦ ἡ δίκης διὰ ταῦτα τυγχάνει, καὶ μὴ διὰ τῶν καθαρτήριον διεύσουσα.

8ος. Ἐτι προσήκει τῇ ἀγαθότητι τοῦ Θεοῦ τὸ δλίγον ἀγαθὸν μὴ παριδεῖν, ἡ τὴν σμικρὰν ἀμαρτίαν δίκης δίξιον. Ἀλλὰ τὸ δλίγον ἀγαθὸν ἐν τοῖς τὰ μεγάλα ἡμαρτηκόσιν οὐδεμιᾶς ἀμοιβῆς ἐπιτυγχάνει διὰ τὴν τῆς πονηρίας πλεονεξίαν· οὐδὲ ἄρα τὸ δλίγον κακὸν ἐν τοῖς τὰ μεγάλα κατωρθώσκοις προσήκει δίκης τυχεῖν διὰ τὸ τὰ βελτίων νικᾶν· εἰ γάρ τὸ μᾶλλον δοκοῦν οὐκ ἔστι, σγολῆ τὸ γε ἥττον ἀν εἶη. Οὐδὲ ἄρα πῦρ καθαρτήριον νομίζειν προσήκει.

9ος. Ἐτι ὅς ἔχει τὸ δλίγον ἀγαθὸν ἐν τοῖς τ' ἀλλα φαύλοις, οὕτω τὸ δλίγον κακὸν ἐν τοῖς τ' ἀλλα ἀγαθοῖς. Ἀλλὰ τὸ δλίγον ἀγαθὸν ἐν ἔχεινοις οὐ δύναται ἀγαθῶν ἀνταπόδοσιν ποιεῖν, ἀλλὰ μόνον διαφορὰν κολάσεως. Καὶ τὸ δλίγον ἄρα κακὸν · ἐν τούτοις > οὐ ποιήτει κόλασιν, ἀλλὰ μόνον διαφορὰν ἀπολαύσεις. Οὐκ ἄρα πῦρ καθαρτήριον νομιστέον.

bonorum amor eorumque vehemens cupiditas causa sit cur mala non velimus, eius autem quod quis cupit contrarium naturaliter aspernetur, cum malum bono opponatur ac peccatum virtuti, virtutis igitur studium peccatum expellit. *Dixi enim, inquit^a, confitebor adversum me iniustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem cordis mei.* Et, *Dic tu primus iniqüitates tuas, ut iustificeris.* Sed eorum qui in purgatorio definentur voluntatem immutari non posse contenditis, quia recta plane est; ac propterea castigarentur qui peccati expertes sunt, nec quicquam prae se ferunt poena dignum.

8. Item voluntas in vitium mutari potest, donec corpori anima coniuncta fuerit; sed superveniente solutione a corpore, quaecunque volens reperta fuerit, in his immutabilis permanet, praemium vel punitionem capropter consequendo, quin per purgatorium transeat.

9. Item magis expedit divinae bonitati exiguum bonum non contemnere, quam exiguum culpam ulcisci. Sed exiguum bonum in iis qui graviter peccarunt nullum consequitur praemium propter preponderantem nequitiam. Neque igitur exiguum malum in iis qui praeclaras virtutes exercitarunt decet poena mulctari eo quod vincant quae praestantiora sunt. Si enim id quod magis videtur, non est, aegre profecto id quod minus videtur, erit. Neque igitur purgatorium ignem esse sentiendum est.

10. Item, ut se habet exiguum aliquod bonum in iis qui ceteroqui pravi sunt, sic exiguum malum in iis qui ceteroqui boni sunt. Sed exiguum bonum in illis non potest bonorum retributionem efficere, sed tantum differentiam supplicii; neque igitur exiguum malum in istis supplicium efficiet, sed tantum differentiam fruitionis. Non est igitur credendum ignem esse purgatorium.

a) Ps. xxxi, 5.